

Leden-waterschappen
t.a.v. het Dagelijks Bestuur

datum	ons kenmerk	contactpersoon
18 juli 2018	96408/YB	R.J.J. Lazaroms
betreft	uw kenmerk	e-mail
Stand van zaken Klimaatakkoord	-	rlazaroms@uvw.nl
Bijlagen		doorkiesnummer
2		06-51748465

Geacht bestuur,

Er is in de laatste maanden door vele partijen hard gewerkt aan de voorbereidingen voor een Klimaatakkoord. Het onderwerp is hoogst actueel en haalt regelmatig het nieuws, al dan niet in relatie tot de extreme weersomstandigheden of de aardgaswinning in Groningen. De ambities zijn hoog en de onderhandelingen complex, maar er is inmiddels een tussenstand bekend. Op 10 juli 2018 is door Ed Nijpels, voorzitter van het Klimaatberaad, een voorstel gepresenteerd voor de hoofdlijnen van een Klimaatakkoord dat eind dit najaar moet worden gesloten <https://www.uvw.nl/thema/duurzaamheid/klimaatverandering/>. Het voorstel is door hem aangeboden aan Minister Wiebes als coördinerend bewindspersoon van Economische Zaken en Klimaat. Doelstelling is om de afspraken die in het Klimaatakkoord van Parijs zijn gemaakt te concretiseren. De opwarming van de aarde moet daarmee worden beperkt tot minder dan 2 graden Celsius.

Met het oog op deze mondiale afspraak heeft het kabinet de ambitie om in 2030 de uitstoot van broeikasgassen met minstens 49 procent te verminderen en liefst met 55 procent. In de periode tot 2050 zal zeker een reductie van 95% nodig zijn. Wij ondersteunen deze nationale ambities, omdat we ook als waterbeheerders hard worden geconfronteerd met de consequenties van de klimaatverandering. Alle sectoren zullen de zeilen moeten bijzetten om de oorzaak van het klimaatprobleem, de uitstoot van broeikasgassen, aan te pakken. Waterschappen leveren een substantiële maatschappelijke bijdrage aan de beoogde CO2-reductie, onder andere door het opwekken van duurzame energie. Overigens kan dit ook samengaan met financiële voordelen, omdat de waterschappen een grote afnemer zijn van energie en over goede mogelijkheden beschikken om deze duurzaam en kostenefficiënt op te wekken.

In deze brief informeren wij u over het proces van de totstandkoming van het Klimaatakkoord en welke zaken hierin voor de waterschappen van belang zijn.

Proces en organisatie

Het Rijk heeft de regie over de totstandkoming van het Klimaatakkoord. Overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties maken afspraken over ieders inzet en initiatieven. In samenwerking met de Sociaal Economische Raad (SER) faciliteert het Rijk de gesprekken tussen meer dan 100 partijen. Het proces om te komen tot een Klimaatakkoord is georganiseerd via 5 sectorale tafels met een groot aantal deeltafels. Het is de bedoeling dat ook de Tweede Kamer na de zomervakantie hierbij nauw wordt betrokken.

Naast de algemene tekst, heeft elke sectortafel hoofdlijnen voor deelakkoorden uitgewerkt die zijn opgenomen in zelfstandige documenten, te raadplegen op de Unie website:

<https://www.uvw.nl/thema/duurzaamheid/klimaatverandering/>

Er zijn per tafel ook fiches gemaakt met concreter uitgewerkte plannen; deze zijn nog niet openbaar.

Wij zijn als gezamenlijke waterschappen aan een groot aantal van de klimaattafels bestuurlijk vertegenwoordigd. Onze focus ligt op de Sectoren Gebouwde Omgeving, Elektriciteit en Landbouw & Landgebruik en daarbij werken wij zowel ambtelijk als bestuurlijk intensief samen met VNG en IPO. De basis voor onze inzet voor het Klimaatakkoord is hetgeen wij als Unie van Waterschappen samen met VNG en IPO eerder in de Investeringsagenda 'naar een duurzaam Nederland' en het Interbestuurlijk Programma (IBP) hebben afgesproken. Ook onze bezoekeronde aan alle 21 leden-waterschappen leverde veel inzicht op over onze positie in de energietransitie. (Zie voor het verslag van deze bezoekeronde bijlage 1).

Daarnaast hebben wij in juni een brede IBP dag georganiseerd, evenals een aantal ambtelijke evenementen (Festival Thermische Energie uit oppervlaktewater en een bijeenkomst met de Netbeheerders) en verder vele overleggen van de diverse ambtelijke Unie-expertgroepen, klankbordgroepen en leerkringen op dit gebied. Hiermee wordt voeding gegeven aan de interne voorbereidingen voor onze input in de onderhandelingen.

De nadere uitwerking van onze inzet voor de onderhandelingen aan de klimaattafels is in de afgelopen maanden besproken in de Commissie Waterketens en Emissies, de Commissie Watersystemen en de Ledenvergadering. Het bestuurlijke Regieteam Klimaat en Energie onder voorzitterschap van Dirk-Siert Schoonman coördineert voor de waterschappen de onderhandelingen, ondersteund door het ambtelijke Unieteam Energie. De bestuurlijke leden van het Regieteam zijn ook deelnemer aan de diverse hoofdtafels. Dirk-Siert Schoonman is tevens lid van het centrale Klimaatberaad met de tafelvoorzitters en bewindvoerders onder voorzitterschap van Ed Nijpels. De overige leden van het Regieteam Klimaat en Energie zijn Roelof Bleker (Rivierenland), Constantijn Jansen op de Haar (Stichtse Rijnlanden), Antoinet van Helvoirt en Rudi Gerard (beide Rijn en IJssel) en de leden van het Unieteam Energie.

Inhoudelijke thema's

Opwek van duurzame energie

Ons belangrijkste speerpunt is dat in 2025 de waterschappen als sector 100% energieneutraal willen zijn door de inzet van assets voor de opwek van duurzame energie. Dit kan door eigen investeringen en door het ter beschikking stellen van gronden. Het gaat dan o.a. om biogas, wind- en zonne-energie, aquathermie en waterkracht. Op termijn streven wij naar klimaatneutraliteit. Bij dit aanbod hoort dat de waterschappen ook voldoende (juridische) ruimte krijgen om deze ambities te kunnen realiseren. In de tekst van de hoofdlijnen van de sectortafel Elektriciteit is expliciet de mogelijkheid van netto-energieproductie door waterschappen bevestigd. Daarbij wordt een relatie gelegd met klimaatneutraliteit. Bezien zal worden of deze mogelijkheid van netto-energieproductie wettelijk moet worden verankerd.

Daarnaast is een aantal andere thema's in het Klimaatakkoord voor de waterschappen van belang:

- Ter beschikking stellen van aquathermie als alternatief voor aardgas
- Samenwerking met gemeenten, provincies en bedrijven in de Regionale Energie strategieën
- Faciliteren van vermindering van broeikasgassen uit veenweidegebieden
- Reductie van CO₂-uitstoot door winning van grondstoffen en duurzaam inkoop en aanbesteden
- Faciliteren van de circulaire economie: de afvalstoffenwet en knellende wet- en regelgeving

Aquathermie als warmtebron

Een relatief nieuwe potentiële bron die in het Klimaatakkoord wordt genoemd, is aquathermie: het gebruik van koude en warmte uit oppervlakte- en afvalwater (ook wel TEO en TEA genoemd).

De waterschappen kunnen deze duurzame energiebron als alternatief voor aardgas ter beschikking stellen aan gemeenten of woningcorporaties. Aquathermie kan in theorie in 2050 voorzien in 25 tot 40% van de warmtevoorziening van gebouwen. Om deze energiebron goed te positioneren in de gemeentelijke warmtetransitieplannen, is voorgesteld om een driejarig programma Aquathermie uit te voeren.

Samenwerking in de Regio

De decentrale overheden hebben in de Investeringsagenda en het IBP afgesproken dat zij beter regionaal zullen gaan samenwerken om de energietransitie mede vorm te geven en dat zij hiervoor het instrument van de Regionale Energiestrategie willen benutten. In het voorstel voor het Klimaatakkoord worden energie-regio's ingesteld (deels zijn deze al opgericht) waarbinnen men tot een Regionale Energiestrategie gaat komen (RES). Deze RES is een instrument om tot een zorgvuldige ruimtelijke inpassing van duurzame energieopwekking te komen en hiervoor maatschappelijke betrokkenheid te organiseren. Daarbij zal per regio het energieverbruik en de potentie voor de opwek van duurzame energie in kaart worden gebracht. Vervolgens zal de nationale opgave aan CO₂ reductie over de regio's moeten worden verdeeld. De regio kan deze opgave vervolgens zelf (techniekneutraal) invullen. Deze regio's waarvan gemeenten, provincies, waterschappen en netbeheerders deel uitmaken worden dit najaar gevormd. De meeste raakvlakken van de RES zijn er met de sectortafels Gebouwde omgeving en Elektriciteit. Er zijn ook wel raakvlakken met andere sectoren. In de RES wordt ook rekening gehouden met andere maatschappelijke opgaven, zoals klimaatadaptatie en circulaire economie. Een nationale coördinatiestructuur rondom de RES samen met het Rijk en een door het Rijk gefinancierd uitvoeringsprogramma (organisatie, monitoring, kennis en onderzoek) moet de regio's gaan ondersteunen.

Waterschappen leveren al een bijdrage aan de energietransitie in de regio. Zij wekken al veel duurzame energie op, onder andere door de productie van biogas op de rioolwaterzuivering, maar ook steeds meer door het benutten van terreinen voor wind- en zonne-energie. We zien ook dat waterschappen sterk inzetten op het stimuleren van energie-innovaties in het waterbeheer, zoals toepassing van drijvende zonnepanelen, vergassingstechnieken en in de toekomst waterstofgas. Het is van belang dat de initiatieven van de waterschappen niet door regelgeving worden beperkt. Via de lokale samenwerking kunnen de kansen (beter) worden benut.

Aan de sectortafel Landbouw & Landgebruik zijn ook plannen ontwikkeld voor veenweidegebieden. Met een aangepast peilbeheer, onderwaterdrainage of functiewijziging kan de uitstoot van broeikasgassen aanzienlijk worden verminderd. Het is de bedoeling hiermee een stevig begin te maken. Dit vraagt echter om een brede maatschappelijke afweging (peil volgt functie). De provincies willen hierin de regie nemen met nauwe betrokkenheid van de waterschappen en tevens wordt hiervoor een onderzoeksprogramma voorgesteld.

Duurzame ambities

In het Interbestuurlijk Programma dat het Rijk met waterschappen, gemeenten en provincies eerder dit jaar sloten zijn gezamenlijke ambities op het gebied van energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie bijeen gebracht. Met de winning van grondstoffen en het duurzaam inkoop en aanbesteden kan ook CO₂ reductie worden gerealiseerd. Mogelijkheden voor een ondersteunend programma voor waterschappen zijn benoemd en voorgesteld door de sectortafel industrie.

Vervolg

De gepresenteerde tussenstand van het Klimaatakkoord heeft geen formele status, maar is evenmin vrijblijvend. De voorgestelde maatregelen van de hoofdlijnentekst worden in de zomervakantie doorgerekend door het PBL. Na de zomervakantie krijgen de besprekingen aan de sectortafels een vervolg. De deelnemers aan het Klimaatakkoord, waaronder de overheden, zullen dan op grond van de doorgereken

de plannen de achterban raadplegen en toewerken naar besluitvorming eind 2018. Daarbij zullen wij als overheden, indachtig het Interbestuurlijk Programma, samen optrekken en onze reacties afstemmen.

Hiertoe wordt een bestuurlijk overleg met minister Wiebes en Ollongren gepland medio september. De Tweede Kamer gaat zich eveneens over de plannen buigen.

De verwachting is dat in de loop van het najaar definitieve teksten aan de achterbannen ter consultatie en uiteindelijk ter ondertekening kunnen worden voorgelegd. Tussentijdse resultaten worden voorgelegd aan Uniewerkgroepen en commissies.

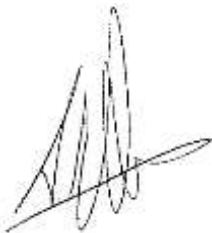
Zie voor onze eerste voorlopige reactie op deze voorlopige tussenstand het nieuwsbericht op onze website: <https://www.uvw.nl/waterschappen-dragen-bij-aan-doelstellingen-klimaatakkoord/>

Met deze brief stuur ik u tevens een exemplaar toe van het boekwerk Ruimtelijke verkenning Energie en Klimaat. Dit rapport is door een consortium van ruimtelijke ontwerp bureaus gemaakt in het kader van het Klimaatakkoord en de energietransitie. (bijlage 2, zie ook: <http://posad.nl/publicatie-energie-klimaat-en-ruimte/>)

Informatie

Voor meer informatie over de voorbereidingen voor het Klimaatakkoord kunt u contact opnemen met medewerkers van het Team Energie: Rafaël Lazaroms (Teamcoördinator; 06-51748465), Reinier Romijn (06 - 51749612) of Ina Elema (06 - 21689937). U kunt ook mailen naar Teamenergie@uvw.nl

Hoogachtend,

ir. A.J. Vermuë
Algemeen directeur